

kajetan ković

romansa

Budi more, ja ću biti beli jarbol
mesečine
i ljubav prve večeri.

Biću nežnost za pesak tvojih igara
i uho među algama uspomena,
more,
školjka za reči i tišinu,
ptica za odgovor,
more,
biću dah za tvoju prvu predanost,
plavi cvet za tvoj prvi dan.

Budi more, ja ću biti beli jarbol
mesečine
i ljubav svake večeri.

Biću želja za tvoja vruća usta
i velika slatka kaplja vode,
more,
biću grlo na tvome belom vratu,
ruža na ramenima,
more,
biću rana i krak iz tvoje rane
po visokoj hladnoj vatri zvezda.

I posle

ja ću biti more, ti ćeš biti crni jarbol
bola
i ljubav zadnje večeri.

roboti

Roboti koračaju.
Prvi robot je četvorouglast.
Kamen u njegovoj ruci
je kocka.
I kocka je oduvek kocka
i sve što postoji — kocka je.

Roboti koračaju.

Drugi robot je okrugao.
Kamen u njegovoj ruci
je kugla.
I kugla je oduvek kugla
i sve što postoji — kugla je.

Roboti koračaju.

Kamen na nebu, kamen na zemlji
nema izbora.
Danas je kamen, sutra je kocka.
Danas je kamen, sutra je kugla.
Danas je kamen, sutra robot.

Roboti koračaju.

Kocka će razbiti kuglu,
Kugla će smrskati kocku.
Jer kocka je oduvek kocka.
Jer kugla je oduvek kugla.
Roboti koračaju.

Dok kocka bude četvorouglasta.
Dok kugla bude okrugla.

geometrija dana

Kroz grad kocki i kvadrata
korača usamljen čovek.
Kako bi rado sakrio svoje nežnosti
u grančicu zove.
Kako bi rado sanjao o velikoj muzici
u plavim paviljonima.
U starom parku bi čekao
da mu izraste žbun u dlanovima.

Ide čovek
i sve nežnosti su kvadratne,
sve sanje su pravougle,
sui žbunovi su železni,
odbaciće varljive oči.

Izdaleka
kroz geometriju dana
gleda veće.

Prisanjače iz mraka
paviljone i žbunje i tople potoke.
Čovek će opet pokupiti svoje oči
u njima će spavati mrtvi leptiri
u grobovima od suza.

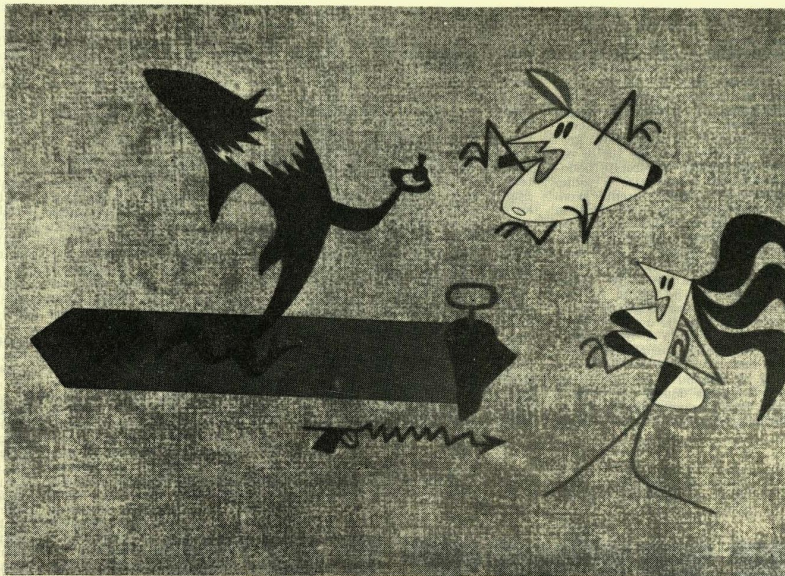
očenaš

Oče naš, Veliki Stroju,
ti, koji nam daješ i uzimaš
boju, oblik, ime,
koji bi želeo da smo svi jednaki, jednaki, jednaki
kao strojevi prema tvojoj slici i prilici,

ti, koji si zabranio trnova stabla,
jer su se tvoje ruke
ubole na trnu,

rect

gde sada da rastu
boli dagremova?

SUROGAT režiser i gl. crtač d. vukotić

filip
david

drugi život

Posle dužeg vremena našli su se na okupu. Kao da su se dogovorili, među njima nije bilo nikakve razlike, ni u odevanju, ni u ponašanju. Bili su ozbiljni i ćutljivi. Nosili su siva odelja i crne rukavice. U mukloj tišini čuli su se samo njihovi koraci. Umro je Mihael. Išli su za kovčegom sa njegovim telom od kuće do groblja. Padala je sitna kiša. Čitavim putem su gazili kroz blato. Kada je kovčeg prinet ruci, jedna pokisla ptica u visini dugo zakrešta. Svi digose glave. Zatim zavlada tišina; spustiše sanduk konopcima, staviše malo zemlje odozgo i razidoše se.

Petnaest časova kasnije, u ono doba između dana i noći kada se tama povlači a iz dubine pustoga neba izvire zora, ulicom je išao jedan čovek. Vraćao se kući. Kraginom od kaputa zaklonio je lice. Duvao je hladan vetar. Pramenovi magle vukli su se iznad samog pločnika. Čovek je meko i lakov, gotovo poskakujući, ušao u kuću, popeo se na sprat, otključao vrata i zakoračio u sobu. Preostalo je još malo do jutra. Zastao je kraj prozora posmatrajući sivo nebo. Lice mu je bilo žuto, neprijatno, kao zaliveno voskom. Kapci prozora su se tresli; vetar je uzdisao. Došlo je vreme da se krene na posao. Čovek uze torbu i pognute glave, ukočenog pogleda, izađe na ulicu.

Na ulici je sada bilo dosta ljudi koji su žurili da ne zakašne. Kada ugledaše ovog visokog, hladnog i nepristupačnog došljaka primetno se uznemirise. Poznavali su ga od ranije. Nisu očekivali da će ga ovde, i u ovo vreme, videti. Oni su se sa njim opostili, a on je na neobičan način nastavljao da živi. „Mihael se vratio“, šapotali su međusobno. „Hej, Mihaele!“ vikali su, pokušavajući da mu se približe. Mihael okrenu glavu. I svi začuše dugi, mukli, šišteći uzdah. Beše to izraz bola, ali i radosti što je ponovo među njima. Zatim produži ulicom, ne osvrćući se. Ljudi su pokušavali da ostanu mirni i čitavom događaju ne pridajući preterani značaj. Ipak, u svim glavama se javila ista mučna i strašna pomisao: Da nije žubun sahranjen živu Mihael?

Ali, ne! Kada se proširio glas, da se Mihael vratio, mnogi su pohrli na groblje da se uvere gde je istina. Grob je bio nedirnuto, sanduk još uvek dobro zakovan i duboko pod zemljom. To je sve smirilo, ali nije nimalo doprinelo rešenju zagonetke Mihaelovog povratka.

Dosta starih prijatelja pokušala da mu pride na ulici. Ko god mu se približio i malo bolje zagledao u lice, ustuknuo je korak nazad, savlađan stravom. Ovaj čovek je svakom svojom crtom, svakim svojim pokretom, neodoljivo podsećao na Mihaela. Međutim, bilo je nešto strašno u samoj pojavi. Čitavo lice beše mu isarano krupnim, lubičastim pegama. Izgledalo je da je u toku protekle noći pretrpeo bezbroj patnji i ponižavanja. Ubrzo se oko njega skupi povećala gomila ljudi. Postavljali su pitanja, smešna i glupa u isti mah. Tapšali su ga po ramenima, tako da je posrtao, vukli ga za ruke, izražavajući na ovaj neobičan i pomalo divljački način iznenađenje što ga ponovo vide. Stajali su, sedeli i čučali oko njega. Mihael nije odgovarao na njihova pitanja, mada je svima bilo jasno da on želi nešto da kaže. U nekoliko navrata otvarao je usta i govorio. Svi su začuati, napregnuto osluškujući. Ali, kada nisu čuli nijednu glasu, shvatili su, nijedan zvuk pristupačan njihovim čulima. Međutim, Mihael je govorio na svoj način; on je čak verovao da ga čuju i pažljivo slušaju. A, opet, i sam je mogao da se uveri kako pravog sporazuma nema. Dizio je ruke i krivio lice, nagnjući se čas na jednu, čas na drugu stranu. Na kraju krajeva njegovi govorni organi su stvarali neki anank, pliskutav glas. Govorio je sve brže, padajući u zanos. Sa strane pokušale da ga prekinu, taj jezik je bio posve čudan i

za njih neprihvatljiv. Uskoro se izmeša bezbroj kričavih, kreštavih, promuklih glasova. Nastala je takva gužva i zbrka u kojoj niko nikoga nije razumevao.

Mihael je neko vreme govorio, klimao glavom i vrteo se u mestu. Zatim je naglo začutao. Staviše, kao da su mu njihova lica postala sasvim tuđa. Stajao je i ponašao se, kao što se Mihael uvek ranije ponašao; glavu je držao malo iskos, bojažljivo skrivajući tanke prste, pretvarajući se da pažljivo sluša. Onda se iznenada, kada to niko nije očekivao, izdvoji iz velike grupe. Čitav jedan njegov rukav ostade u nečijoj šaci. On je sada praćen pogledima zapanjenih posmatrača bežao nazad svojoj kući. Uskoro nestade u jutarnjoj izmaglici. Svima se činilo da će užasna tajna nemogućnosti sporazuma i uspostavljanja bližeg dodira, tajna koja ih je zauvek odeljivala i rastavljala od Mihaela, učiniti život tog stvora do te mere besmislenim da će nanovo, ali sada nepovratno, iščeznuti sa ovog sveta. Pogli su glave i krenuli na posao.

Kada se vratio kući, Mihael je počeo da hoda po sobi. Njegovo lice nije više izražavalo blagu začudenost; skriven od sveta, daleko od svijeta, sam u svom skrovištu, poprimao je mračan izgled zlog stvorenja. Grebao je rukama po stolu, izražavajući tihim mukanjem skriveni bol. Trebalo je da ode na posao; radno vreme je odavno počelo, ali danas više nije želeo da napusti bezbednu jazbinu. Osećao je potrebu da izgraja svoje obaveze; strast za nedoljnim ponašanjem bila je jaka kao i svaka druga vrsta požude i pohote. Urođena bojažljivost nije mu dopuštala da ovaj skriveni obračun prenese na širi plan; u prisustvu ljudi već samo osećanje suvislosti stavljalo ga je u položaj potrošenog i unapred pobeđenog borca.

Vreme je prolazilo. Ljudi su se vraćali kućama. U gomilama su hodali ulicama. Neki su ulazili u Mihaelovu kuću. Zeleli su, po svojoj prilici, da ga običu i raspitaju se zašto je danas izostao sa posla. Čuvši korake u hodniku, umesto da ode i ljubazno otvori vrata, Mihael je iznenada savijao glavu i zgrčivši se, ostajao kao prikovan za tle. Nije se pomerio sve dok su se čuli sumnjivi šumovi pred vratima.

Inače, i pored ovih malih i smešnih, iako čudnih nastranosti, ovaj se Mihael u savestnosti i strpljivosti poslušnosti nije razlikovao od prethodnog. Istina, nije obavljao sve dužnosti koje je ranije obavljao, ali je uživao sva prava koja je i ranije uživao. Mada je često, sasvim suludo i besmisleno klimao glavom, govorio ednovratim glasom i vrteo se u mestu kada nečim nije bio zadovoljan, on je ovaj sadašnji život prihvatao kao sasvim razumljiv, uobičajen, jednostavan, kao život koji se ni po čemu ne razlikuje od života drugih ljudi.

Sledećeg jutra je ponovo pošao na posao. Na njegovom radnom mestu sedeo je novi službenik. Čim se Mihael pojavio, službenika su silom odstranili. Niko nije zamerio Mihaelu zbog jučerašnjeg nedolaska. Ali, čitavo vreme Mihaela je pratilo osećanje da nešto nije u redu. Napregnuto je osluškivao. Činilo se da čitava zgrada podrhtava od nekog unutrašnjeg potresa. Ljudi su se sasvim slabo njicali, ne gubeći oslonac. Ovako spolja posmatrano, bilo je sve u redu. Međutim Mihael nije mogao da se oslobodi neobičnog predosećanja urođenog izvesnim životinjskim vrstama predosećanja koje je predznak bliske katastrofe. Ovog puta to beše varka. Ništa se ne dogodilo. Samo se povratio onaj službenik; uporno je stajao iznad Mihaelove glave, premeštajući se s jedne noge na drugu, strajući u svojoj upornosti. U njegovom pokretima nije bilo grubosti, a u rečima zavisti ili mržnje; on Mihaela jednostavno nije priznavao, i za njega, smešno je reći, Mihael nije postojao. Bilo je potrebno mnogo